

– Um allir partar í samfelagnum kenna eina kolektiva ábyrgð so er tað lætt at loysa, av tí at meginparturin av kommunuskuldini er almenn innanlands-skuld. Tí er tað meining-sleyst at grenja yvirfyri donsku stjórnini um kommununalu lánsbyrðina. Bæði tí at talan er um yvirtikið málsoki og hartil eru bert umleið 1/3 av kommunu-lánum uttanlandalán. Meginparturin av restini eru almenn innanlandsskuld, og tá kommunarnar eru almennar og tryggingarsambandið og Føroya banki sum størstu ognarar hjá kommununum eru almennar, ja so eru vit øll bæði debitorar og kreditorar og so skuldi verið lætt at loyst trupuleikarnar, um bert nakar vilji er til at hugsa solidariskt.

HYUSSU KANN HETTA GERAST Í VERKI?

– Tað er einfalt. Dømi: Føroya Banki avskrivur 1/2 av sínum ágóða hjá kommununum, tryggingarsambandið avskrivur somuleiðis 1/2 (ella meira) av sínum ágóða hjá kommununum og sparikassarnir somuleiðis ein part. Restin av kommunal skuldini verður yvirtikin av landskassanum. Landsstýrið ásetur síðani eitt fast og nógv lægri kommunuskattaprosent fyri allar Føroyar og Gjaldstovan mót-roknar hvønn mánaða í kommunuavrokningum til rindan av tí skuld ið landskassin hevur yvirtikið frá kommunum. Í somu løtu hetta verð sett í verk varð tað nógv meira liviligt í samfelagnum. Skattatrystið kundi lækkað eini 4-5% í miðal. Hetta gevur fleiri pengar í umferð sum aftur ávirkar samfelagsbúskapin rætta vegin. Sjálvandi kemur hetta eisini fíggarstovnunum til góðar.

Tað hevði eisini verið lættari við kommunusam-anlegging tað øll skuld er samlað á einum stað, og harvið færri kamelar at svølgja.

Trupuleikin við at fólk flyta millum kommunur vegna skattatrystið hevði eisini verið loystur.

HETTA LJÓÐAR OV GOTT TIL AT VERA SATT. TRYRT TÚ AT TAÐ ER TAÐ KANN GERAST SO EINFALT?

– Tað er ikki bert nakað er trúgv uppá, eg veit at hetta ber væl til. Trupuleikin í dag er at hvør hugsar bert um seg og sitt uttan samfelagsábyrgð. Í tí trupu støðu vit eru í eru vit noydd at hugsa ótrúðiligt og um heildina tvs. solidariskt.

KANN FØROYA BANKI UTTAN VÍÐ-ARI AVSKRIVAÐ HELMINGIN AV SÍNUM ÁGÓÐA HJÁ KOMMUNUNUM?

– Ja. Hann avskrivur sostatt krav móti vanliga føroyinginum, sum longu hevur gildið bankanum peningin aftur við nýggjum eginpening. Um bankin endaliga staðfestir eitt tap uppá 1/2 av kommunuskuldini, so er hetta kortini neyvan stórt meira enn teir mistu uppá SMS og Málingahandilin og hetta hevur vanligi føroyingurin eisini gildið fyri. Tað er fyrst og fremst ábyrgdarloysið í bankaheiminum í 80unum ið rendu samfelagið út í óføri. Skeivar politiskar avgerðir gjørdur ikki støðuna betri, men bankarnir eiga størstu skuldina vegna sín ábyrgdarleysa rentu- og útláns-politikk. Í dag hevur bankin eina moralska skyldu mótev-gis tí samfelag ið hann var við til at føra í óføri og sum til seinast noyddist at lofta bankanum.

Men almenna tryggingar-monopolið skal sjálvsagt gera tað sama. Og bæði tryggingarmonopolið og bankin kundu hildið fram við vnum virksemini eins sorgleyst sum frammanundan, av tí at báðir stovnarir eru óvanliga væl fyri og hartil almenn ogn Føroya fólks sum bæði hevur fott, gott og partvist loftað stovnunum. Tað er tí ikki meira enn rímligt at hesir stovnar vísa eina almenna ábyrgð og solidaritet.

HEVUR TRYGGINGARSAMTAKIÐ RÁÐ TIL AT AVSKRIV-

AD SKULD?

Ja, teir eru ein tann peningasterkasti stovnur í landinum. Hóast tryggingarvirkssemi kanska ikki gevur so nógv í hesum døgum, so hava teir stórar fíggarinn-tøkur av sínari ovurhonds stóru eginogn uppá 700 mill. Teir hava havt feitt ár eittnú í 80unum og eru væl fyri. Eginognin er vunnin íggjognum eitt virksemini við skattatrysti og monopoli. So ikki kann sigast annað enn at tað almenna hevur veitt hesum almenna stovni sera rímlig kor at virka undir. Tað hevði tí verið uppá sitt pláss, at stovnurin visti samfelagsábyrgð og eftirgav minst helmingin av lániágóða sínum hjá kommununum, hvørs borgarar eiga tryggingarsambandið. Hyggur ein at roknskapinum hjá TF fyri 1994 so er mangt ið bendir á at almenni stovnurin partvist flytir sitt yvirskotsgjaldføri av landinum. Hetta er aftur eitt dømi um samfelags-skaðiligt virksemini. Borgarin skal knokkroytast í skatti sum m.a. skal nýstast til at rinda kommunuskuld til TF, sum síðani flytir peningin av landinum at „goyma“. Sama er galdandi fyri Føroya banka, ið sigst eiga væl meira enn 1.000 mill. á danska peningamarknaðinum, av tí at samfelagið ikki eigur nok „bæredygtige projekter“. Men hvussu skal nakað eittast „bæredygtigt“ við tí skattatrysti, sum vit liva undir. Bæði Føroya Banki og TF kroysta pening úr Føroya fólki, samstundis sum teir „spara upp“ uttanlanda. Tað verður einki samfelag endurreist við slíkum hugburði. Men TF er snildisliga infiltrerað av óteljandi politiskum nevndarssum. Hesi bein verða tveitt út til aktivar politikarar av gnaða, og tí er ikki væntandi at nakrar atfinningar koma frá politikarari síðu móti TF. Føroyska samfelagið er ein sjúklingur, men almennu kreditorarnir hjá kommununum meta samfelag sum ein donor. Fyri nørum árum síðani tók ein politikari blaðið frá muninum og byrjaði at „tale Roma (TF) imod“, men bleiv seinni valdur í

nevndina hjá tryggingar-sambandinum og so hoyrdist ikki meira frá honum. Soleiðis er føroyskur politikkur nú einaferð.

HVAT VIÐ RESTINI AV KOMMUNALU SKULDINI?

– Sparikassarnir skulu eisini vera við, men teir eru ofta betri vardið í veðrættum, men teir eiga eisini at avskrið ein part t.d. 1/4 av kommunuskuldini í móti at landið yvirtók restina. Við-vikjandi uttanlandaskuldini hjá kommununum so er støðan sjálvsagt óðrvísi. Útlendsku kreditorarnir eru hóast alt ikki í okkara báti. Summir lögfrøðingar meina at landsstýrið hongur uppá alla kommunala skuld, av tí at landsstýrið er kommunalur eftirlitsstovnur og hevur í hvørjum einstøkum føri givið loyvi til lántøku hjá kommunum. Landsstýrið hevur sostatt moralska og óivað eisini lögfrøðisliga ábyrgð av kommunuskuldini hóast landsstýrið form-liga ikki hevur borgað fyri lánunum. Men innanlands-skuldina kunnu vit gera nakað við, tí her eru vit øll í sama báti og skulu helst øll yvirleva, júst tí er neyðugt at hugsa solidariskt.

MEN ER TAÐ IKKI ØRÆTTVÍST AT VÆL RIKNAR OG MINNI VÆL RIKNAR KOMMUNUR KOMA AT VERA EINS „VÆL“ FYRI?

– Tá vit øll eru tvungin yvir skattarokningina at rinda fyri svansið hjá Hans J. Laursen og Føroya Banka (les: Den Danske Bank) í t.d. SMS, so er tað ikki órímligt at allir føroyingar verða solidariskar mótev-gis kommunuskuldini. Vit mugu hugsað óðrvísi og solidariskt.

Tað sum hendir í dag er at skútan „Føroyar“ er í havsneyð og Palleba oysir sum fyri livinum, men hvørja ferð hann er við at møðast veittra landsstýrið, banki, almennir kreditorar & Co. av brúnni við eini gularót.

Yvirmennir á brúnni

kunnu hóreiggja sær sum teimum lýsir, takka verið tað undirbrotliga trælalýndi, sum tíverri mangan eyð-kennir ta føroysku fólka-sálina.

Yvirmennirnir eiga nú at gera nakað munagott og stilla seg solidariskan við teimum sum framvegis stríðast. Seta vit fram krav

um dómarakanningar í Danmark, so eiga vit eisini at sópa fyri egnum durum. Samfelag okkara er í anda-leypi, fólkatalið er tað lægsta í 16 ár.

Tiðin er búgvin til at hugsa ótrúðiligt og við sam-felagsábyrgð.

jan

Samband ynskist

Kvinna sokir samband við edrúligan hampamann á 60–70 ára aldri. Full tagnarskylda. Vinarligast skriva til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn, við-merkt

Bill. mrk. 1093

Kettlingur horvin

12 vikur gamal svart-brúnstriputur kettlingur horvin í Berjabrekku hós-kvöldið 18. mai. Veit nakar um hann at siga, so vinarligast ring

Tlf. 16065

ADC-Heilsølan

Láarvegur 14 - Tórshavn - Tlf. 15828 - Fax. 15893

ARBEIÐSHANDSKAR

Til øll endamálið - bæði á sjógv og landi

LANDSINS STØRSTA ÚRVAL

frá eingangshandskum til fúðarar japan-handskar

BEINLEIÐIS FRÁ FRAMLEIÐARA

Toyota Corolla

1300 / aut. gear, blýfritt bensin, til sølu fyri kr. 35.000. Er sera væl viðfarin og roktur.

Tlf. 42001

